

ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПІЛЬГ У МОЛОКОПРОДУКТОВОМУ ПІДКОМПЛЕКСІ АПК

БЕЛОСВЕТ О. В.

УДК 336.225.6:330.59

Белосвет О. В. Дослідження фінансово-економічного ефекту від запровадження пільг у молокопродуктовому підкомплексі АПК

У статті досліджено ефективність застосування інструментів державного регулювання, які направлені на розширення переліку витрат, котрі зменшують податкові зобов'язання в молокопродуктовому підкомплексі АПК України. Предметною областю дослідження є можливість зменшення фіскального навантаження на сільськогосподарських товаровиробників за рахунок скорочення податкової бази. Автором визначено економічний ефект від застосування преференцій суб'єктами молокопродуктового підкомплексу АПК. У статті розраховано приріст податкових надходжень з податку на прибуток та приріст податкових надходжень до бюджету в розрахунку на 1 тис. грн наданої пільги. Визначено недоліки досліджуваної преференції та напрями її вдосконалення.

Ключові слова: молокопродуктовий підкомплекс, ефективність, фінансовий результат.

Рис.: 4. **Табл.:** 3. **Формул.:** 3. **Бібл.:** 8.

Белосвет Олександр Володимирович – аспірантка, кафедра оподаткування, Харківський національний економічний університет (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)

УДК 336.225.6:330.59

UDC 336.225.6:330.59

Белосвет А. В. Исследование финансово-экономического эффекта от внедрения льгот в молокопродуктовом подкомплексе АПК
В статье исследована эффективность применения инструментов государственного регулирования, которые направлены на расширение перечня расходов, уменьшающих налоговые обязательства в молокопродуктовом подкомплексе АПК Украины. Предметной областью исследования является возможность уменьшения фискальной нагрузки на сельскохозяйственных товаропроизводителей за счет сокращения налоговой базы. Автором определен экономический эффект от применения преференции субъектами молокопродуктового подкомплекса АПК. В статье рассчитан прирост налоговых поступлений по налогу на прибыль и прирост налоговых поступлений в бюджет в расчете на 1 тыс. грн предоставленной льготы. Определены недостатки исследуемой преференции и направления её усовершенствования.

Ключевые слова: молокопродуктовый подкомплекс, эффективность, финансовый результат.

Рис.: 4. **Табл.:** 3. **Формул.:** 3. **Библ.:** 8.

Белосвет Александр Владимирович – аспирантка, кафедра налогообложения, Харьковский национальный экономический университет (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)

Belosvet A. V. Study of Financial and Economic Effect From Introduction of Benefits in Milk-Food Subcomplex of the Agro-Industrial Complex

The article studies efficiency of application of instruments of state regulation, which are directed at expansion of a list of expenses, which reduce tax obligations in the milk-food subcomplex of the agro-industrial complex of Ukraine. It studies a possibility of reduction of fiscal load on agricultural producers by means of reduction of the tax base. The author identifies an economic effect from application of a preference by the subjects of the milk-food subcomplex of the agro-industrial complex. The article contains calculation of the increase of tax proceeds by the income tax and increase of tax proceeds into the budget for UAH 1,000 of the provided benefit. It identifies disadvantages of the studied preference and directions of its improvement.

Key words: milk-food subcomplex, efficiency, financial result.

Pic.: 4. **Tabl.:** 3. **Formulae:** 3. **Bibl.:** 8.

Belosvet Aleksandr V.– Postgraduate Student, Department of Taxation, Kharkiv National University of Economics (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

Одним із основних видів діяльності в Україні є аграрне виробництво, яке пов'язане не лише з необхідністю забезпечення населення основними продуктами харчування, а і створює значну частину валового внутрішнього продукту країни. Крім того, галузь сільського господарства є однією з основних бюджетоутворюючих складових національної економіки, частка якої у Зведеному бюджеті України за останні роки становить 8-9 відсотків, а також займає друге місце серед секторів економіки у товарній структурі експорту [1]. Таким чином, молокопродуктовий підкомплекс АПК України є досить важливою сферою виробництва, зважаючи на внутрішні потреби та зовнішньоекономічні пріоритети розвитку держави.

Проблеми, пов'язані з державною підтримкою розвитку аграрного сектора економіки, на теоретичному та практичному рівнях вивчалися багатьма вченими, серед яких: О. Амосов, В. Амбросов, Л. Анічін, Г. Андрусенко, П. Гайдуцький, М. Калінчик, І. Кириленко, М. Корецький,

І. Лукінов, П. Макаренко, О. Могильний, Г. Мостовий, Т. Осташко, О. Онищенко, В. Перебийніс, П. Саблук, М. Хорунжий, О. Шпичак, В. Юрчишин, К. Якуба та ін. Однак недостатньо дослідженим залишається питання пов'язане з підтримкою розвитку молокопродуктового підкомплексу АПК податковими методами державного регулювання.

Одним із можливих варіантів державної підтримки молокопродуктового підкомплексу АПК є розширення переліку витрат, котрі зменшують податкові зобов'язання з податку на прибуток. Нормативними актами дане положення регламентується, як можливість платників податку на прибуток, основною діяльністю яких є виробництво сільськогосподарської продукції, до складу витрат включати плату за землю, що використовується в сільськогосподарському виробничому обороті [2].

Зважаючи на це, необхідним здається розглянути особливості розрахунку плати за землю. Базою оподаткування є нормативна грошова оцінка земельних

ділянок. Ставки податку за один гектар сільськогосподарських угідь встановлюються у відсотках від їх нормативної грошової оцінки у таких розмірах: для ріллі, сіножатей та пасовищ – 0,1.

Базовим податковим (звітним) періодом для плати за землю є календарний рік. Базовий податковий (звітний) рік починається 1 січня і закінчується 31 грудня того ж року (для новостворених підприємств та організацій, а також у зв'язку із набуттям права власності та/або користування на нові земельні ділянки може бути меншим 12 місяців) [2].

Виходячи із зазначених вище обмежень розраховуємо економічний ефект від застосування пільги для молокопродуктового підкомплексу за формулою (1):

$$B = ПБ \cdot Ст. н. - (ПБ - 0,001 \cdot ГОЗ \cdot I) \cdot Ст. н., \quad (1)$$

де B – економічний ефект;

$ГОЗ$ – грошова оцінка земель;

I – індекс інфляції;

$Ст. н.$ – ставка податку на прибуток;

0,001 – ставка плати за землю для ріллі, сіножатей та пасовищ;

У процесі проведення певних перетворень отримуємо вираз (формула (2):

$$\begin{aligned} B &= ПБ \cdot Ст. н. - Ст. н. \cdot ПБ - Ст. н. \cdot 0,001 \cdot ГОЗ \cdot I, \\ B &= Ст. н. \cdot 0,001 \cdot ГОЗ \cdot I. \end{aligned} \quad (2)$$

Для визначення сум преференцій, які були отримані МППК, необхідно зазначити вихідні дані для розрахунку. Відповідно до нормативних значень інтегрованої сільськогосподарської компанії «Індустріальна Молочна Компанія» (ІМК), яка є одним з десяти найбільших виробників молока в Україні необхідна площа для відгодівлі однієї корови складає 1,5 га [3, 4]. Середнє значення грошової оцінки земель по Україні складає 23,73 грн за кв. метр (розраховано автором за [5]). Зважаючи на зазначені вище параметри, економічний ефект від застосування преференції складатиме (табл. 1).

ві, які були недоотримані в результаті втрати можливостей застосування санкцій до платника податків.

Зважаючи на положення Податкового кодексу, можна стверджувати, що до платників податків у цій ситуації можуть бути застосовані штрафні санкції, коли контролюючий орган самостійно визначає суму податкового зобов'язання. Таке правопорушення тягне за собою накладення на платника податків штрафу в розмірі 25 відсотків суми визначеного податкового зобов'язання [2].

Таким чином, отримуємо вираз, який описує економічний ефект від застосування пільги з урахуванням фінансових втрат держави (формула (3):

$$B = Ст. н. \cdot 0,001 \cdot ГОЗ \cdot I + 0,25 \cdot B, \quad (3)$$

де B – економічний ефект від застосування пільги з урахуванням фінансових втрат держави;

0,25 – ставка штрафних санкцій;

Результати розрахунків наведено на рис. 1.

Доцільним здається розрахувати кількісні показники пільги, яка була отримана сектором молочного скотарства (табл. 2).

Враховуючи те, що пільга направлена на збільшення показників прибутковості підприємств за рахунок скорочення бази оподаткування, доцільним здається провести дослідження динаміки приросту фінансових результатів сектора молочного скотарства в розрахунку на 1 тис. грн пільг (рис. 2).

Поряд із цим, доцільним здається порівняння приросту податкових надходжень і сум преференцій, які надаються сектору молочного скотарства (табл. 3).

Проведемо порівняння приросту фінансового результату в розрахунку на 1 тис. грн наданих пільг та приросту податкових надходжень до Державного бюджету в розрахунку на 1 тис. грн наданих пільг (рис. 3).

Виходячи з отриманих результатів можна говорити не ефективність використання такого інструмента державного регулювання. Підтвердженням цього є показники економічної та бюджетної ефективності пільги, тобто державні втрати є більшими ніж фінансові вигоди,

Таблиця 1

Розрахунок економічного ефекту від надання пільги

Показник	Рік						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Середнє значення грошової оцінки землі (грн. за м кв.)	23,73	23,73	23,73	23,73	23,73	23,73	23,73
Індекс інфляції	1,035	1	1,028	1,152	1,059	1	1
Ставка податку на прибуток підприємств (%)	25	25	25	25	25	25	23
Економічний ефект (грн. за 1 гектар)	61,40	59,33	60,99	68,34	62,83	59,33	54,58

Таким чином можна стверджувати, що податкові зобов'язання для сектора молочного скотарства з податку на прибуток будуть зменшені на величину B за рахунок застосування досліджуваної преференції.

Наступним кроком є розрахунок економічного ефекту застосування пільги з ураженням фінансових втрат держави від запровадження відповідної пільги. Частина цих втрат буде дорівнювати розміру коштів, недоотриманих у результаті запровадження преференції, інша частина буде формуватися за рахунок втрат держа-

які отримує досліджуваний підкомплекс АПК. При цьому преференція не забезпечує достатніх умов для суттєвого збільшення показників прибутковості сектора молочного скотарства. Така ситуація може бути пояснена розривами між виробниками сировини та переробними підприємствами, тобто пільга надається суб'єктам господарювання, які безпосередньо зайняті у виробництві молока, при цьому основною проблемою виробників сирого молока є достатньо низький рівень цін на цей продукт. Необхідно також зазначити, що надання пре-

ференції призводить до зменшення фіскального навантаження на виробників, які є платниками податку на прибуток, фіскальне навантаження на фізичних осіб

залишається на попередньому рівні, при цьому основна доля сирого молока в Україні виробляється саме фізичними особами (рис. 4).

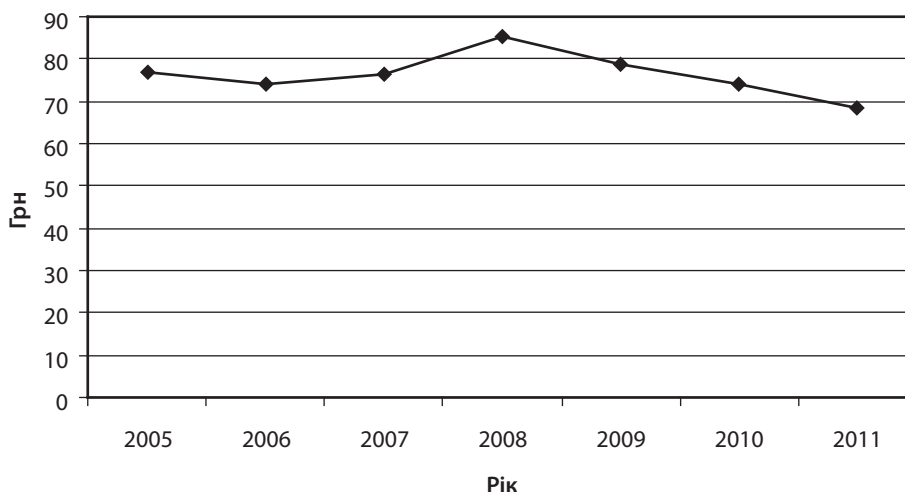

Рис. 1. Ефект від застосування пільги з урахуванням фінансових втрат держави

Таблиця 2

Сума пільги сектора молочного скотарства

Показник	Рік						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Поголів'я корів (тис. голів)	3926	3635,1	3346,7	3095,9	2856,3	2736,5	2631,2
Необхідна посівна площа для забезпечення кормами (тис. га)	5889	5452,65	5020,	4643,85	4284,45	4104,75	3946,8
Середнє значення горошової оцінки землі (грн за м кв.)	23,73	23,73	23,73	23,73	23,73	23,73	23,73
Індекс інфляції	1,035	1	1,028	1,152	1,059	1	1
Ставка податку на прибуток підприємств (%) [2; 6]	25	25	25	25	25	25	23
Економічний ефект (грн за гектар)	61,40	59,32	60,98	68,34	62,82	59,32	54,57
Економічний ефект з урахуванням втрат держави (грн за гектар)	76,71	74,15	76,23	85,42	78,53	74,15	68,22
Економічний ефект від надання пільги для сектора молочного скотарства (тис. грн)	451991	404348	382691	396714	336464	304392,9	269265
Фінансовий результат діяльності підприємств сектора молочного скотарства (тис. грн)	1760400	286800	1430700	3533200	2784800	4038600	4301500
Приріст фінансового результату в розрахунку на 1 тис. грн наданих пільг	-	-3,26	2,83	5,49	-1,89	3,73	0,86

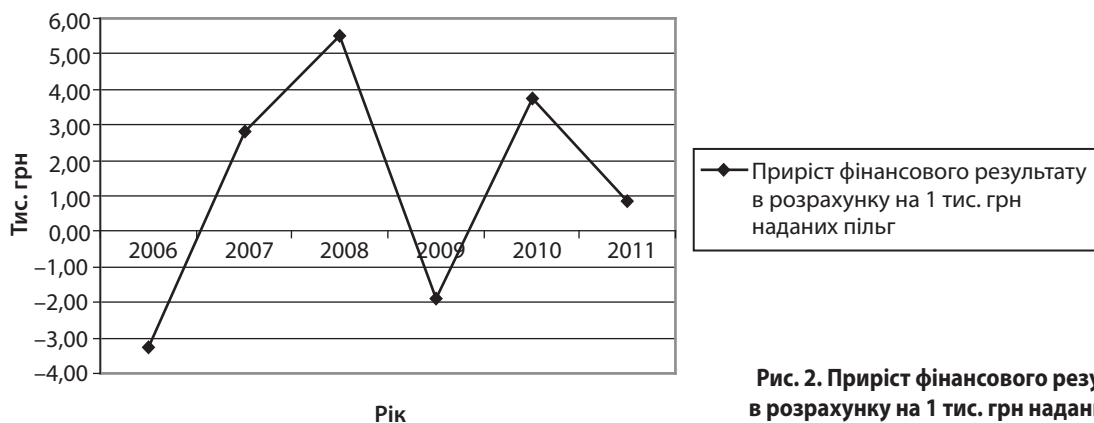

Рис. 2. Приріст фінансового результату в розрахунку на 1 тис. грн наданих пільг

Бюджетна ефективність пільги

Показник	Рік						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Економічний ефект від надання пільги для сектора молочного скотарства (тис. грн)	451991	404348	382692	396715	336464	304393	269265
Податкові надходження до Державного бюджету від сектора молочного скотарства (тис. грн)	1911,47	1075,54	1869,64	2228,96	1902,85	2221,06	1446,43
Приріст (убуток) податкових надходжень з податку на прибуток (тис. грн)		-835,93	794,1	359,32	-326,11	318,21	-774,63
Приріст (убуток) податкових надходжень до Державного бюджету в розрахунку на 1 тис. грн наданих пільг (тис. грн)		-0,0021	0,00208	0,00091	-0,001	0,00105	-0,0029

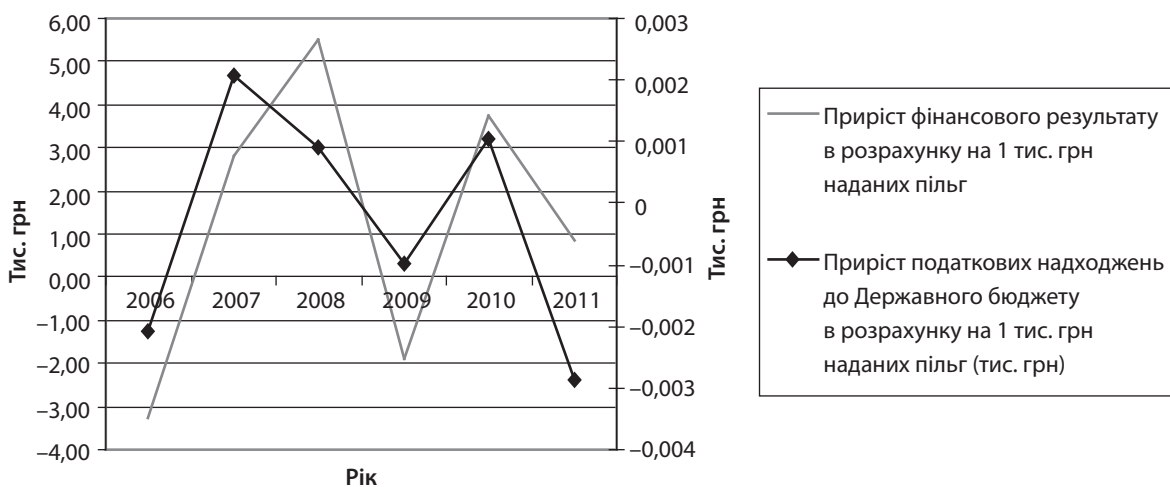

Рис. 3. Порівняння динаміки бюджетної та фінансової ефективності пільги

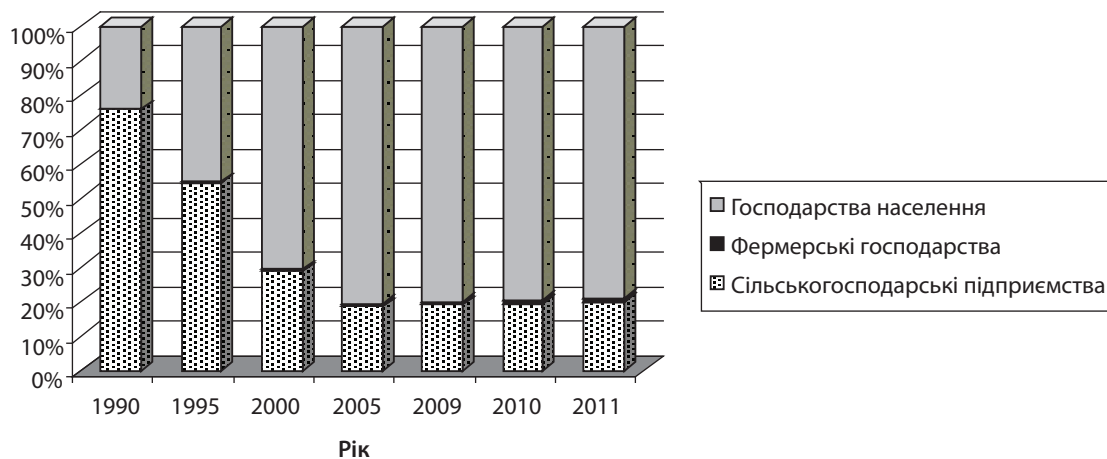

Рис. 4. Структура виробництва сирого молока за категоріями виробників [7; 8]

ВИСНОВКИ

Зважаючи на отримані результати можна говорити про те, що застосування пільги створює умови для зменшення фіскального навантаження на прибуток сільськогосподарських підприємств юридичних осіб, які, відповідно, є платниками податку на прибуток. Зважаючи на показники, котрі наведені на рис. 4, можна говорити про стійку тенденцію в Україні до збільшення виробництва молока в господарствах населення, які, як правило, не

мають статусу юридичної особи і, відповідно, не сплачують податок на прибуток. Таким чином, можна стверджувати, що зазначена вище пільга не створює достатніх передумов для реалізації стратегічних цілей та задач досліджуваного підкомплексу АПК. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року, затверджена постановою КМУ

від 19 вересня 2007 р. № 1158 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1158-2007-%EF>

2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>

3. Офіційний сайт інтегрованої сільськогосподарської компанії «Індустріальна Молочна Компанія» (ІМК) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://imcagro.com.ua/index.php/uk>

4. Тваринництво в Україні – відродження чи занепад? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.agro-business.com.ua/component/content/article/19-2010-06-11-12-53-11/1105-2012-06-20-12-47-09.html>

5. Офіційний сайт Державного агентства земельних ресурсів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dazru.gov.ua/terra/control/uk/index>

6. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 28.12.1994 № 334/94-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/334/94-vr>

7. Статистичний збірник «Тваринництво в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/druk/katalog/kat_u/2012/05_2012/zb_tvar_2011.zip

8. Статистичний бюлетень «Валова продукція сільськогосподарства» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/druk/katalog/kat_u/2012/06_2012/bl_vpsg_2011.rar

Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент Харківського національного економічного університету
Найденко О. Є.

REFERENCES

“Derzhavna tsilyova prohrama rozvytku ukrainskoho sela na period do 2015 roku [State Program of Ukrainian village in 2015].” Ofitsiyni veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1158-2007-%EF>

[Tax Code of Ukraine from the 02.12.2010 No. 2755-VI]. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>

[Law of Ukraine "On Taxation of Enterprises' Profits" from 28.12.1994 no. 334/94-VR]. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/334/94-vr>.

Ofitsiyni sait Derzhavnogo ahentstva zemelnykh resursiv Ukrainy. <http://www.dazru.gov.ua/terra/control/uk/index>

Ofitsiyni sait intehrovanoi silskohospodarskoi kompanii «Industrialna Molochna Kompaniia» (IMK). <http://imcagro.com.ua/index.php/uk>

“Statystychnyi zbirnyk «Tvarynnytstvo v Ukraini» [Statistical Yearbook "Livestock in Ukraine].” http://www.ukrstat.gov.ua/druk/katalog/kat_u/2012/05_2012/zb_tvar_2011.zip

“Statystychnyi biuleten «Valova produktsiia silskoho hospodarstva» [Statistical Bulletin "Gross agricultural production"].” http://www.ukrstat.gov.ua/druk/katalog/kat_u/2012/06_2012/bl_vpsg_2011.rar

“Tvarynnytstvo v Ukraini - vidrodzhennia chy zanepad? [Livestock in Ukraine - the revival or decline?].” <http://www.agro-business.com.ua/component/content/article/19-2010-06-11-12-53-11/1105-2012-06-20-12-47-09.html>

УДК 338.439.02

ІНДИКАТОРИ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ЯК КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ ДЕРЖАВИ

ГОЛІКОВА К. П.

УДК 338.439.02

Голікова К. П. Індикатори продовольчої безпеки як критерії ефективності розвитку агропродовольчої сфери держави

У статті узагальнено критерії ефективності розвитку агропродовольчої сфери, а також стан продовольчої безпеки країни, який визначається широким спектром взаємозалежних показників (індикаторів), що систематизуються у відповідні групи. Основними завданнями державних органів управління є своєчасне прогнозування та виявлення зароз продовольчої безпеки, мінімізація їх негативних наслідків за рахунок стратегічних запасів продовольства.

Ключові слова: продовольча безпека, агропродовольча сфера, національна продовольча безпека, індикатори продовольчої безпеки, стійкість та ступінь незалежності продовольчого ринку.

Бібл.: 6.

Голікова Катерина Павлівна – аспірантка, Інститут ділового адміністрування (вул. Димитрова, 81а, Кривий Ріг, Дніпропетровська обл., 50086, Україна)

УДК 338.439.02

Голікова Е. П. Индикаторы продовольственной безопасности как критерии эффективности развития агропродовольственной сферы государства

В статье обобщены критерии эффективности развития агропродовольственной сферы, а также состояние продовольственной безопасности страны, определяемое широким спектром взаимосвязанных показателей (индикаторов), которые систематизируются в соответствующие группы. Основными задачами государственных органов управления является своевременное прогнозирование и выявление угроз продовольственной безопасности, минимизация их негативных последствий за счет стратегических запасов продовольствия.

Ключевые слова: продовольственная безопасность, агропродовольственная сфера, национальная продовольственная безопасность, индикаторы продовольственной безопасности, устойчивость и степень независимости продовольственного рынка.

Библ.: 6.

Голікова Катерина Павлівна – аспірантка, Інститут ділового адміністрування (вул. Димитрова, 81а, Кривий Ріг, Дніпропетровська обл., 50086, Україна)

UDC 338.439.02

Golikova Y. P. Indicators of Food Security as Criteria of Efficiency of Development of the Agro-Food Sphere of a State

The article generalises criteria of efficiency of development of the agro-food sphere and also the state of food security of a country, identified by a wide spectrum of interrelated indicators, which are systemised into relevant groups. Main tasks of state bodies of management are timely forecasting and revelation of threats of food security and minimisation of their negative impact by means of strategic food reserves.

Key words: food security, agro-food sphere, national food security, indicators of food security, stability and level of independence of the food market.

Bibl.: 6.

Golikova Yekaterina P. – Postgraduate Student, Institute of Business Administration (vul. Dymytrova, 81a, Kryvyi Rih, Dnipropetrovska obl., 50086, Ukraine)